ביצה פרק ראשון ביצה ז.

מסורת הש"ס

דפחית. כמו דפעית[ה]. הנולדים מן התרנגולת מיד שפועה בלידתה: **פעיטא.** למקח טעות הוא דהא כהדיוט ממר ליה דפחית: **דלריכן.** לשון מכוונות כל לרכן כמו לרכת (ויקרא יג) כויה וכשול: **ונפקא מינה.** בין מאן דכעי להו לאכילה בין מאן דכעי להו לאפרוחים: **למיתבא ליה דביעי ביני.** להחזיר לו דמי מעלה שבין ביעי דפחית לביעי דשחוטה. ולי כעי להו לאכילה אין המקח בטל דהא כי אכילה ניהו אלא שאלו יפיס מהם ויחזיר לו דמי מעליותן: **קמ"ל מומא ן.** רבי ממי דקסבר מאן דכעי ביעי דפחית לאפרוחים כעי להו ואין אלו שוין לו כלום: **דדכרא.** שילמאן תרנגולת מתרנגול ולא נתחממה מן הקרקע לקולטן בלא זכר: **דספנא מארעא.** מתחממת בקרקע ויולדת ביצים ואוחן ביצים אין מגדלות אפרוחים: **ספנא.** קולטת ביצים כשמתפעפת בקרקע. ובסמוך נקמן אמר כל היכא דליכא זכר לא ספנא מארעא כלומר אינה קולטת ביצים מן הקרקע אלא מן הזכר. ואיכא אלא לשון שפוי טמוני חול (דכרים לג): **עם יליפת רוכא נגמרה.** ולעניין י"ט אמר לקמן יפה יפתה רוכה מערב י"ט ומזכה בתוך מעיה וילדתה בלילה מותרת להויה לה כאילו נולדה מתחמול: **כדרבי יוחנן.** דאמר לקמן הכי: **ואי בעית אימא.** רב לשפוקי מדר' יוחנן אתא ושם יליפתה לקמיה דקאמר עם יליפת כולה ולמעוטי יליפת רוכה: **מעורות.** מחוכרות: **נכלם עוף טהור.** מטומאה האוכלה לטמא בנדיה שהוא לנוס בשעת בליעתה ואין לה טומאת מגע ומשא ומסקנא נדה (דף נא.) ילפינן לה. והאוכל אחד מן הדגים הללו ממנה: **מן השלל של ביצים.** כשהן כשופין ומלוחין וקבועין בשדרה כלומר האוכל מהם ביצים בעודן מעורין בגידין: **מן הגידין.** וקסבר אין בגידין בטומאת טעם[ו]: **שלל.** בסט"מ כמו שלל של כוכבים (שבת דף מה:): **כשר שנתלש מן החי.** לפי שהלה היא: **מן האשכול.** מכאן שהדגים שבציפים מדוקים שם: **שמחמה אם החלב.** המיך את השומן וגמעו טמא. ובהעור והרוטב (חולין דף קכ.) פרכינן והא תלילה כמיכה היא[ז] ואמר רבי שמעון בן לקיש הנפש[ח] לרבות את השומה וכשל כמיך ונפש אשר תאכל נבלה[ט] וכנגלת עוף טהור מתוקה כמ"ב[י]: **מאן תנא מן השלל של ביצים טהור.** תלמוד לומר כשר הוא תלה כל' יעקב: **תלה לעניין אפורת.** לעט"ג תלאו כשר ניהו אסר לה מדרבנן הואיל וקרובים להיות כשר ואיכא למגזר משום כשר במלא אכל לעניין טומאה לא תלאו כשר ניהו לעטמו: **וכי תימא לעניין טומאה** (ו) **נגזור.** לעטמו מדרבנן כי היכא דגזרינן לעניין איסורא: **אפוקי עומאה הוא.** דליכא בספל טהורות: **ואפוקי עומאה מדרבנן לא אפשיטן.** ופע"פ שגזרו בטומאות במקומות הרבה ליכא למימר הכא נמי נגזור הלא ניחא לן לאפקו בטומאות: **ואיכא דאמרי.** דאכול דקיפא הוה אסור ליה לרב יוסף ביצים המעורות בגידין ואלא הוה אסור ליה אפילו מעורות כל כך כמו אותן הגמורות קרובות לגמ בהן קאיפא הלבנה שאינה דבקות יפה אלא מעט: **מאכול גופיה.** כשר הדבוק בשדרה והביצים אדוקין בו: **נולד ביום.** נקנותיו ונולדות ביום: **עטלף.** קל"ג שור"ך בלע"ז: **מערב יום טוב.** בין השמשות דשוב לא ילדה אלא בלילה: **בביצים.** קודם עלות השחר. והאי דנקט דבר רבותא קמ"ל דאע"ג דבדבר ולא אלא בלילה למתליה בחול אפילו הכי מותרת דמסתין מבריימא דקתני כל שמאמינו ביום נולד ביום והא ודאי לא ילדתו בלילה: **אימר יפה רוכה וחורה הוא.** ואע"ג דמילתא דלא שכיחא היא מנו דפסיעה לן למיסה יולדת בלילה תלינן בה: **כדספנא מארעא.** והיא יולדת אף בלילה: **אי הכי.** היכי שרית אימא מארעא ספנא יולדה בלילה יום טוב: **דרך מרי.** היכי שרית אימא מארעא ספנא יולדה בלילה יום טוב:

דשמעה

דפחיא למאן דהבו ליה ביעי דשחוטה אתא לקמיה דרבי אמי אמר להו מקח טעות הוא והדר פשיטא מהו דתימא האי לאכילה קא בעי להו והאי דקאמר דפחיא משום דצריכן למאי נפקא מינה למיתבה ליה ביני ביני קמ"ל ההוא דאמר להו ביעי דדכרא למאן ביעי דדכרא למאן יהבו ליה ביעי דספנא מארעא אתא לקמיה דרבי אמי אמר להו מקח טעות הוא והדר פשיטא מהו דתימא האי לאכילה קא בעי להו והאי דקאמר דדכרא משום דשמינן טפי למאי נפקא מינה למיתבא ליה ביני ביני קמ"ל מומא מאי עם יציאתה נגמרה עם יציאת רובה וכדרבי יוחנן דא"ר יוחנן ביצה שיצאת רובה מערב יום טוב וחזרה מותרת לאכלה ביום טוב ואיכא דאמר מאי עם יציאתה נגמרה עם יציאת כולה אין אבל רובה לא ולאפוקי מדר' יוחנן גופא השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרות לאכלן בחלב ר' יעקב אומר אם היו מעורות בגידין אסורות מאן תנא להא דת"ר [ב]האוכל מנבלת עוף טהור [ג]מן השלל של ביצים מן העצמות ומן הגידין ומן הבשר שנתלש מן החי מן האשכול של ביצים מן הקורקבן ובני מעיין או שהמחה את החלב וגמעו טמא מאן תנא מן השלל של ביצים טהור אמר רב יוסף דלא כרבי יעקב דאי כר' יעקב האמר אם היו מעורות בגידין אסורות אמר ליה אביי ממאי דלמא עד כאן לא קאמר רבי יעקב התם אלא לענין אסורא אבל לענין טומאה לא וכי תימא לענין טומאה נמי נגזור אפושי טומאה הוא ואפושי טומאה מדרבנן לא מפשינן ואיכא דאמרי מאן תנא מן האשכול של ביצים טמא אמר רב יוסף ר' יעקב היא דאמר אם היו מעורות בגידין אסורות א"ל אביי ממאי דאשכול מהנך דתליא באשכול דלמא אשכול גופיה וכי תימא אשכול גופיה מאי למימרא מידי דהוה אקורקבן ובני מעיין דאע"ג דבשר נינהו כיון דאיכא אינשי דלא אכלי איצטריך לאשמועינן הכא נמי כיון דאיכא אינשי דלא אכלי איצטריך לאשמועינן הכא נמי כיון דאיכא אינשי דלא אכלי איצטריך לאשמועינן [ד]ת"ר כל שתשמישו ביום [ה]נולד ביום כל שתשמישו בלילה נולד בלילה כל שתשמישו בין ביום ובין בלילה נולד בין ביום ובין בלילה כל שתשמישו ביום נולד ביום זו תרנגולת כל שתשמישו בלילה נולד בלילה זו עטלף כל שתשמישו בין ביום ובין בלילה אדם וכל דדמי ליה אמר מר כל שתשמישו ביום נולד ביום זו תרנגולת למאי נפקא מינה לכדרב מרי בריה דרב כהנא דאמר רב מרי בריה דרב כהנא [ב]ברך בקנה של תרנגולין מערב יום טוב ולא מצא בה ביצה ולמחר השכים ומצא בה ביצה מותרת והלא ברך אימר לא ברך יפה יפה ואפילו ברך יפה אימר יצתה רובה וחזרה הואי וכדר' יוחנן איני והא אמר ר' יוסי בן שאול אמר רב ברך בקנה של תרנגולת מערב יו"ט ולא מצא בה ביצה ולמחר השכים ומצא בה ביצה אסורה התם בדספנא מארעא אי הכי דרב מרי נמי אימא מארעא ספנא בדאיכא זכר בהדה בדאיכא זכר נמי אימא מארעא ספנא אמר רבינא גמירי כל היכא דאיכא זכר לא ספנא מארעא ועד כמה אמר רב גמדא משמיה [ג]דרב כל היכא

דשמעה

ומצא בה ביצים גמורות וכו' ר' יעקב אומר אם היו מעורות בגידין אסורות. תימה כיון דגמורות כילד היו מעורות ופיכא הקונטרס דגמורות קאי אחלמון ואכל לא נתקשה עדיין הספיפרת מכמון רך הקרוס על כן קאי רבי יעקב וקאמר אם היו מעורות ולפי הספריס ללא גרסי גמורות ניחא ומכי גרסינן ומצא בה ביצים מותרות לאכלן

כמלא רבי יעקב אומר כו':
דשמעה

מצו א טוש"ע א"ח סי' תקיג סעיף ו:

מחה ב מיי' פ"ג מהלי' שאר אבות הטומאה הלכה י:

מצו ג טוש"ע א"ח סי' תקיג סעיף ו:

רבינו חננאל

דפעיא למאן, והבו ליה ביעי דשחוטה, ואמר ר' אמי מקח טעות הוא והדר, ואמרינן פשיטא, מהו דתימא האי לאכילה בעי להו, והאי דקאמר דפעיא משום (דצריכין) (דצריכן) טפי, למאי נפקא מינה למיתבא ליה דביעי ביני, קמ"ל, ההוא דאמר ביעי דדיכרא למאן, והבו ליה ביעי דספנא מארעא, וא"ר אמי מקח טעות הוא והדר. איבא דאמרי מאי עם יציאתה נגמרה, עם יציאת כולה אין, עם יציאת רובה לא. ולאפוקי מדר' יוחנן דאמר ביצה שיצאתה רובה מערב יום טוב וחזרה מותרת לאוכלה ביו"ט. תניא השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרות לאוכלן ביו"ט. גופא השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרות לאוכלן בחלב. ר' יעקב אומר אם היו מעורות בגידין אסורות. פירוש, כלומר בשר הם. ותאנא האוכל מנבלת עוף טהור מן השליל של ביצים מן העצמות ומן הגידים ומן הבשר שנתלש מן החי טהור. הנה השליל של ביצים אע"פ שהוא מעורה בגידים טהור, כלומר אינו בשר. ואוקימנא דלא כר' יעקב. אבל האוכל מן האשכול של ביצים ומן הקרקבן ומבני מעים או שהמחה את החלב וגמעו טמא, ופשוטה היא. אפושי, פירוש להרבות. ת"ר כל שתשמישו ביום יולד ביום, תרנגולת. תשמישו בלילה יולד בלילה, עטלף. תשמישו בין ביום בין בלילה יולד בין ביום בין בלילה, אדם וכל מילי. למאי נפקא מינה לכדרב מארי, דאמר ברך בקנה של תרנגולים מעיו"ט ולא מצא בה ביצה ובשחר השכים ומצא בה ביצים מותרות, אימר יצתה רובה וחזרה הואי, וכר' יוחנן. איני והאמר ר' יוסי בן שאול אמר רב ברך בקנה של תרנגולת מערב יום טוב ולא מצא בה ביצה, ובשחר השכים ומצא בה ביצה אסורה. ואוקימנא התם בדספנא בארעא. אמר רבינא גמירי כל היכא דאיכא זכר ואפילו בחצר אחרת דשמעה קליה ביממא לא ספנא מארעא.

גליון הש"ס

(ו) תוספתא פ"ג, ג) כמורות מ"ב, ג) [כמורות פ"ב], ד) [ל"ל כמ"ש עכ"פ ע"ש ובן כניה בעל פרה"ד], ה) [ער' יעויה מה שיגיהנו עה:]. ו) [ויקרא ז], ח) [שם יא], ט) [שמות פרק יג].

הגהות הב"ח

(ו) רש"י ד"ה וכי תימא לעניין טומאה נמי נגזור:

גליון הש"ס

גמ' מן השלל של ביצים. עיין מתוס' דף כ ע"ב תוס' ד"ה ביני ובגליון: שם אמר רב נסרא משמי' דרב. ל"ל רבא. סדר הדורי בהקדמי' אות ד':

לעזי רש"י

בשש"א. הכלבה (תפיסה נסה). קלב"א שורי"ך. עטלף.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com